

АБАЙ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

Ес

Қабылдаған: доц. Ибраимова Ж. К.

Орындаған: 6M011600-география, 1-курс магистранты

Асанхан Ақерке

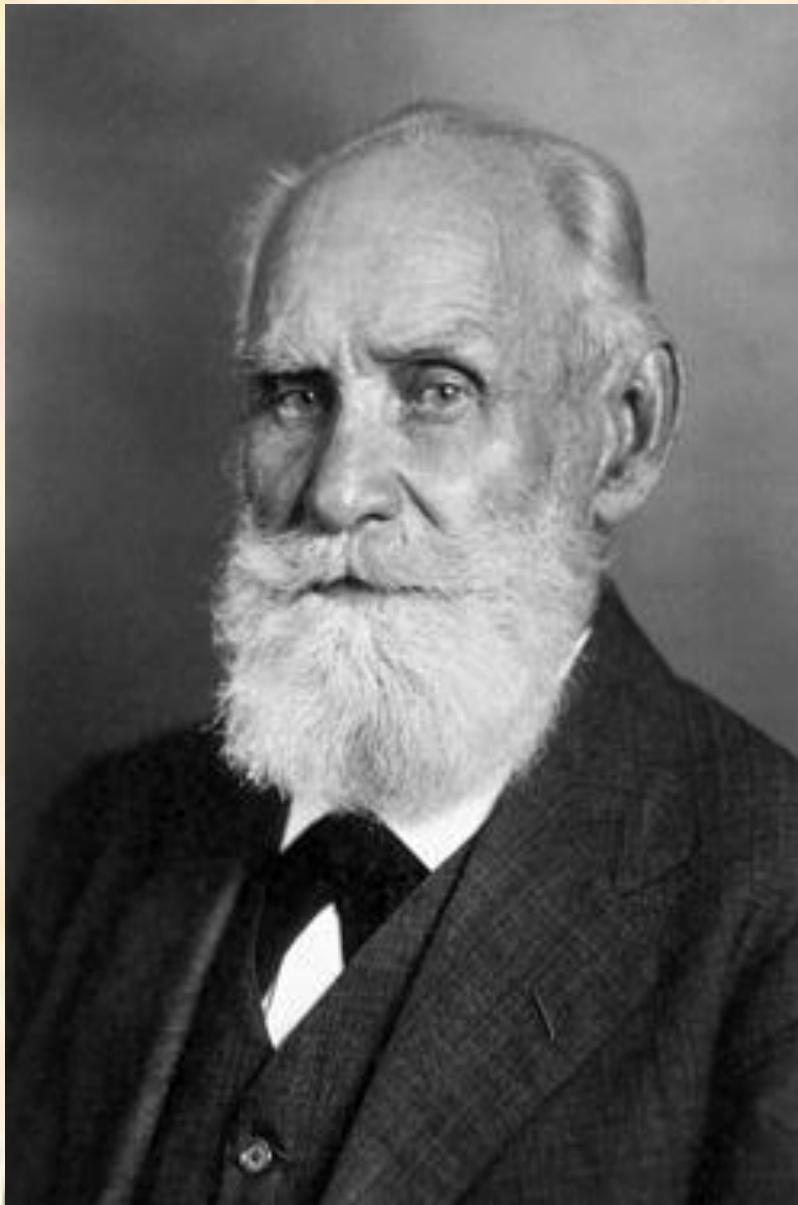
Жоспар

- 1. Ес туралы жалпы түсінік*
- 2. Естің түрлері*
- 3. Ес процестері*

Ес— адамның бұрын көрген, естіген, білген нәрселері мен бейнелерін ойында ұзақ уақыт сақтап, қажет кезінде қайта жаңғырту қабілеті, жүйке жүйесінің негізгі қызметтерінің бірі.

И.П. Павлов

Естің физиологиялық сипатын орыс физиологы И.П.Павлов зерттеді. Ол ассоциацияларды шартты рефлекс теориясымен түсіндіріп, ми қабығындағы екі қозу процесінің қабаттасып келуінен пайда болып, сан рет қайталау нәтижесінде бекіп отыратын уақытша байланыстар деп атады.

Ес түрлері

Психикалық белсенділікке қарай

Мақсатқа қарай

**Материалды есте сақтау
ұзақтығына қарай**

Психикалық белсенділікке қарай

• Қозғалыс есі

- еңбек әрекетіне байланысты қимыл-қозғалыстарды есте қалдырып, оны қайта жаңғырту есі;

• Сезімдік ес

- бұл адамның басынан өткізген сезімдерін есте қалдыру;

• Бейнелі ес

- заттар мен құбылыстардың қасиеттерінің нақты бейнесін есте қалдырып және қайта жаңғырту;

• Сөз логикалық ес

- бұл адамның ойының түрлі формаларын есте қалдыруды айтамыз.

Мақсатқа қарай

Ырықты ес

түрлі мәліметтерді есте сақтауға саналы мақсаттың қойылуы;

Ырықсыз ес

адамның мақсат қоймай материалды есте сақтауы.

Материалды есте сақтау ұзақтығына қарай

Қысқа мерзімді есте қалдыру;

Ұзақ мерзімді есте қалдыру (ұзақ мерзімді ес);

Оперативті ес - өзімізге керекті материалдарды дер кезінде еске түсіру, есте сақтау және қайта жаңғырту.

Ес процесстері

Есте
қалдыру

Қайта
жаңғырту

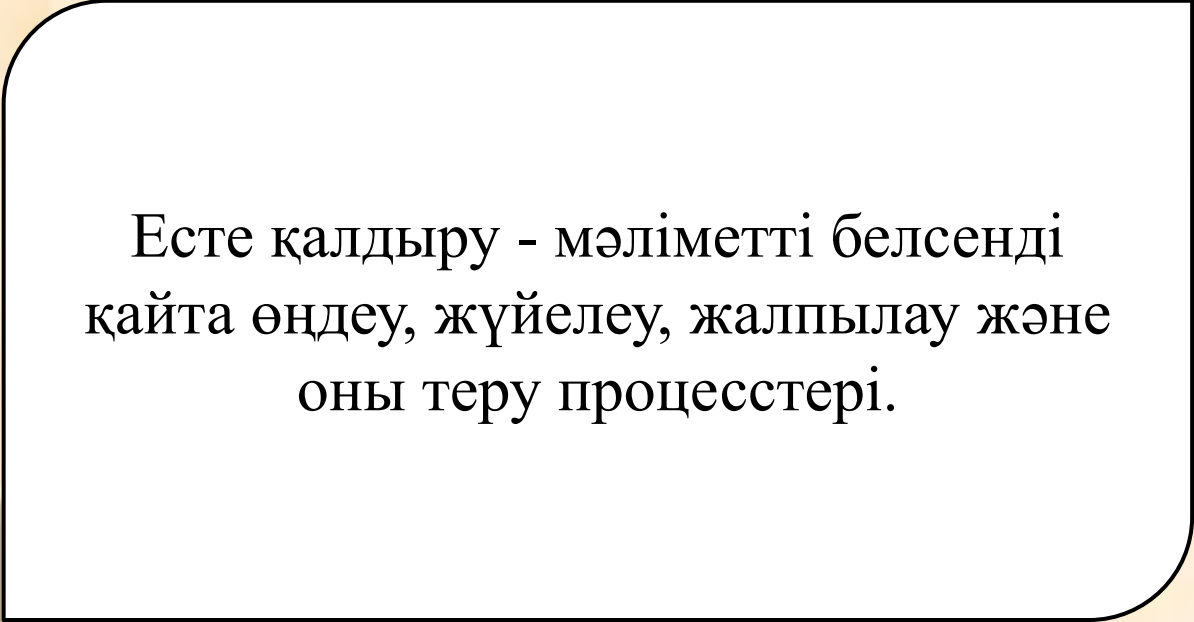
Есте сақтау

Ұмыту

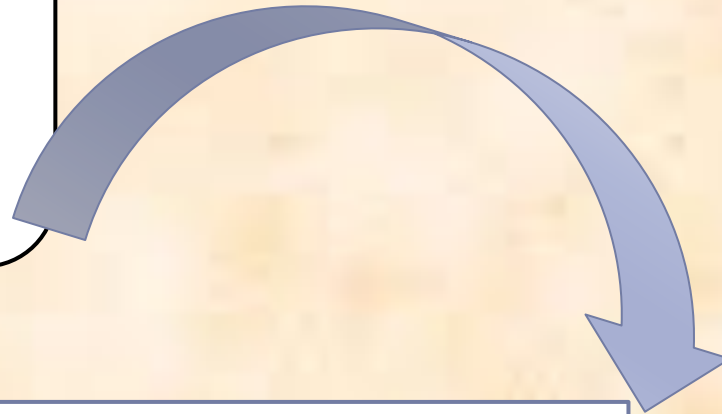
Есте қалдыру

Есте қалдыру - мәліметті белсенді қайта өңдеу, жүйелеу, жалпылау және оны теру процесстері.

Қайта жаңғырту

Қайта жаңғырту – бұрын қабылдаған заттармен құбылыстарды өзімізге керек болған кезде есімізге түсіруді айтамыз. Мұндағы негізгі процесс – елес. Елес – бұл бұрынғы қабылдауларды қайта өңдеу.

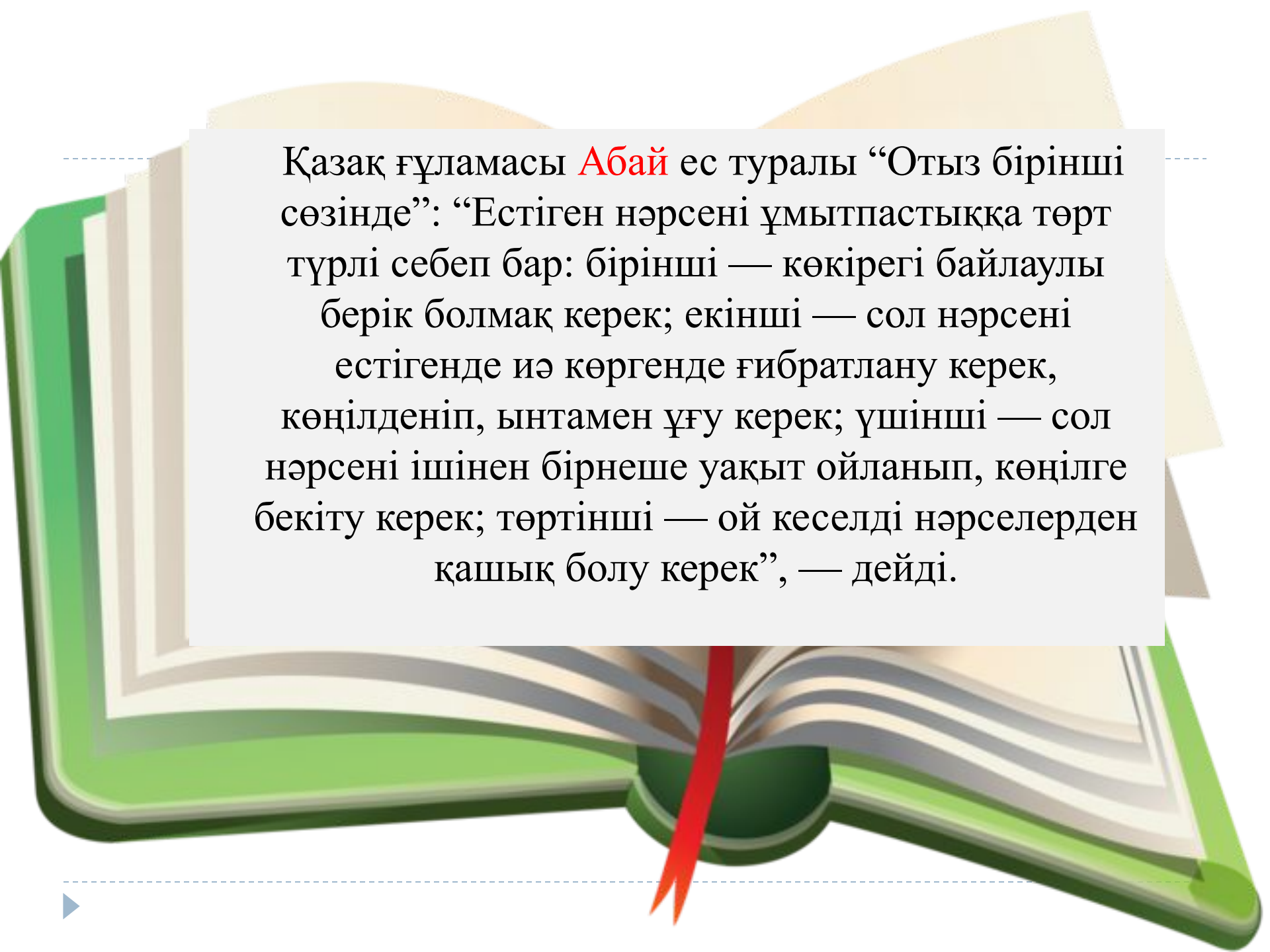

Есте сақтау

Есте сақтау – бұл алынған нәрселерді есте ұстауға бағытталған есте ұстаудың алғы шарты болатын процесс.

Ұмыту – бұрын қабылдаған нәрселерді керек кезінде еске түсіре алмау және қайта жаңғырта алмау процессі.

Ұмыту

Қазақ ғұламасы **Абай** ес туралы “Отыз бірінші сөзінде”: “Естіген нәрсені ұмытпастыққа төрт түрлі себеп бар: бірінші — көкірегі байлаулы берік болмақ керек; екінші — сол нәрсені естігенде иә көргенде ғибратлану керек, көңілденіп, ынтамен ұғу керек; үшінші — сол нәрсені ішінен бірнеше уақыт ойланып, көңілге бекіту керек; төртінші — ой кеселді нәрселерден қашық болу керек”, — дейді.

Қорытынды

Ес дегеніміз сыртқы дүние заттары мен құбылыстарының адам миында сақталып, қайтадан жаңғыртылып, танылып, ұмытылуын бейнелейтін процесс.

Ес — күрделі психикалық процестердің бірі. Ес есте қалдыру, қайта жаңғырту, тану, ұмыту секілді процестерден тұрады.

Пайдаланылган әдебиеттер

1. Жарықбаев Қ. “Психология”. –А., 2001
2. Рубинштейн С.Л. “Основы общей психологии”.. 2004
3. Интернет көздері:
  - а) www.mirknig.ru
  - ә) www.kniga.ru
  - б) www.psi.ru

